

Luciën Noens

foto's en verhalen over vlinders

In memoriam

Geboren: 21-02-1941 te St.Jansteen Overleden: 21-03-2010 te Hulst

Inhoud

Doodshoofdvlinder (<i>Acherontia atropos</i>)	4
Hallo, mag ik mij even voorstellen?	4
Rups en pop van de Doodshoofdvlinder	6
Twee maanden later	7
Groot avondrood - <i>Deilephila elpenor</i>	8
Kom't dat tegen	8
Koninginnenpage - <i>Papilio machaon</i>	13
Ligusterpijlstaart, <i>Sphinx ligustri</i> (Linnaeus, 1758)	22
Pauwoogpijlstaart, <i>Smerinthus ocellatus</i>	30
Stippelmotten, <i>Yponomeuta evonymella</i> (Linnaeus, 1758)	38
Gasten aan tafel – de kleine wasmot	42
Speurtochten naar <i>Zygaena trifolii</i> – excursies 2004	49
28 juni 2004 West-Zeeuws-Vlaanderen	49
6 juli 2004 Canisvliet	54

Zeven verhalen met foto's van vlinders, zoals gepresenteerd op zijn vroegere website

<https://people.zeelandnet.nl/Inoens/index.htm>

Ten slotte enkele excursieverslagen over de vijfvlak-sint-jansvlinder.

Pauwoogpijlstaart - Smerinthus ocellatus

Groot avondrood - Deilephila elpenor

Beide soorten van bovenstaande vlinders zijn nachtvlinders en vliegen van April tot September in één generatie.

Gehakkelde aurelia die zich zit op te warmen in de zon.

Koppel oranjetipjes

Doodshoofdvlinder (*Acherontia atropos*)

Hallo, mag ik mij even voorstellen?

Mijn ouders komen uit Afrika en ik ben op de wereld gekomen te Hontenisse. In de buurt van de familie van Damme heb ik mijn dagen als rups prettig doorgebracht en na de metamorfose van rups naar pop en vlinder ben ik door de hond van de familie ontdekt. Oei oei, piep piep. Zoals jullie misschien wel weten (of niet, dan weet je het nu) kan ik brommen en piepgeluiden maken.

Gelukkig heeft de hond mij niet gebeten en alleen maar besnuffeld. Ik ben geen lekker hapje want ik heb een eigenaardige bijengeur die het toelaat om af en toe eens een honingraat te bezoeken en de dekseltjes van de 'honingpotjes' open te breken. Ik had nog niet gevlogen toen ik werd ontdekt en op transport gezet in zuidelijke richting. Ik dacht nog zo, gratis en zonder enige moeite naar Afrika te reizen maar dat viel maar tegen. Ik ben eerst tijdelijk in Hulst terecht gekomen. Druk dat het daar

was! Ik werd aan alle kanten bekeken en moest en zou op de foto in allerlei poses. Och ja, voor ik het vergeet. Ik ben door de 9 jarige Laura van Damme aan de Drogendijk te Walsoorden, gemeente Hulst in een pot gestopt op 13 sep. 2003.

Mijn naam staat bovenaan deze pagina en ik ben zeldzaam en 'zeldzaam mooi'.

.... bibberrrr en huiverrrr

Aanvankelijk was ik wel een beetje bang, maar er was geen levensbedreiging. Toch, door al dat gemanipuleer, werd ik het op een zeker ogenblik beu en heb ik lekker de handen van de regisseur met piepgeluiden makend ondergespoten met een okerkleurige vloeistof welke zeer slecht van zijn handen ging.....

Wat moet ik nu eigenlijk doen? Terug naar Afrika of hier blijven rondhangen op zoek naar een partner? Maar de vrouwtjes van mijn soort die hier geboren worden zijn steriel. De individuen die hier als pop overwinteren zullen bij vriesweer allen omkomen omdat ze geen antivries bij zich hebben.... Terug naar het noorden (Ossenis - Walsoorden) is eigenlijk ook geen goeie optie met al die windmolens in het verschiets. Bij het 'Carnica' bijenkweekstation ben ik ook al niet welkom daar ik nogal eens mijten bij me heb..... Gelukkig is het nog goed vliegweer. Ik trek zuidwaarts en ik zie wel waar ik mij vestig. Gegroet.....

Hulst, 21 sep. 2003 Luciën Noens

Rups en pop van de Doodshoofdvlinder

Op 13 augustus 2004 is er een reeds behoorlijk uit de kluiten gewassen rups van deze nachtvlinder in een bloembak ontdekt bij de familie H. Calon aan de Slijkplaat in Hoofdplaat. Mogelijk zocht de rups een verpoppingplaats in de bloembakgrond want de rups van deze trekvlinder verpopt in de grond. Blijkbaar is hier in de buurt van de tuin dit voorjaar in mei of juni een vlinder langs geweest die voor dit nageslacht zorgde.

De zojuist verpopte rups (20.08.2004):

Deze gaat de bewaardoos in

Twée maanden later . . .

Op 19 oktober 2004 hangt er aan een stokje in de 'bewaardoos' van bovenstaande pop een vlinder.
Een lege pop...

.... de vlinder

Hulst, 21 oktober 2004

Luciën Noens

Groot avondrood - *Deilephila elpenor*

Kom't dat tegen ...

De rups van het Groot avondrood mag graag een groen blaadje van de Fuchsia lusten.... Ze worden ook wel op Wilgenroosje gevonden, zoals op 24-08-2004 te Hulst aan de waterzuivering gelegen langs de Clingeweg. Zo'n vijftientig stuks!

Pas op! Ik hou je in de gaten.....

Groot avondrood, *Deilephila elpenor* (Linnaeus, 1758) De rupsen van deze nachtvlinder komen zowel in de groene vorm voor als de bruine met het slangenhuid motief.

Het duurt wel een week nadat ze onder een strooisellaag weggekropen zijn eer er schot komt in de verpopping.

Links de pop van de bruine en rechts van de groene rups, 04.09.2004.

eiden hebben een summier spinselnest gemaakt, voor de foto gedeeltelijk open geknipt.

06.09.2004, ze zijn beide bijna gelijk van kleur.

Het wachten is nu tot volgend jaar. Vanaf eind april kunnen deze poppen vlinder worden als alles meezit. Ze vliegen maar in één generatie.

Toestand op 20 mei 2005. De poppen verkleuren, rood overheerst. Binnen enkele dagen kunnen de vlinders tevoorschijn komen.

Acht en een halve maand later, op 22 Mei 2005 is het zover....

Uit de pop van de bruine rups laat de vlinder zich als eerste zien.

De vlinder is van het mannelijk geslacht.

Startklaar!!!

Hulst, 20 december 2005 Luciën Noens

Koninginnenpage - *Papilio machaon*

Een voor Zeeuws-Vlaanderen regelmatig waarneembare dagvlindersoort. De Westerschelde lijkt voor deze toch goede vlieger een barrière te zijn en mogelijk komen deze zwervers vanuit België en Noord Frankrijk alwaar ze een vaste standplaats hebben.

Als ze vroeg in het voorjaar worden opgemerkt, eind april begin mei, kunnen er in juni al rupsen zijn die verpoppen en in juli voor een nieuwe generatie vlinders zorgen. Onder gunstige voorwaarden, zoals de zomer van 2003, kan er zelfs nog een derde generatie vlinders zijn. De rups van deze laatste generatie gaat als pop de winter in en de vlinder komt in het voorjaar zo rond eind april begin mei tevoorschijn.

Toch zijn er hier in de regio van Hulst enkele (stand)plaatsen bekend bij mensen welke al jaren deze vlinder in de tuin hebben. De vlinder wordt dikwijls niet gezien maar de rups wordt wel opgemerkt op venkel en peenloof. Deze mensen tuinieren dan ook biologisch. Door het gebruik van pesticide is er in de vorige eeuw een ware slachting aangericht onder deze vlindersoort. Gelukkig zijn er toch nog mensen die de rupsen in bescherming nemen zodat deze voor een nieuwe generatie kunnen zorgen.

Eitjes op Venkel (*Foeniculum officinale*).

De eitjes hebben de kleur van de jonge zaadjes van deze plant.

De rups in de diverse stadia van jong tot volwassen exemplaar.

Twee volwassen rupsen, ze mogen graag van de zon genieten.

Samen in de diapauze de winter in. Beide hangen in de gordel. Ze worden daarom ook gordelpoppen genoemd.

*30 april 2004
De eerste pop is aan het verkleuren*

*02 mei 2004
De tweede pop is ook in het ontwikkel stadium.*

*03 mei 2004
In de voormiddag komen beide vlinders zowat tegelijk uit de pop.*

Niet alle vlinders zijn perfect. De onderste vlinder (foto 03 mei 2004) zal niet kunnen vliegen, deze kan alleen maar kruipen. De linker vleugel is mislukt daar er tijdens het verpoppen vorig jaar de naschuiver losgekomen is van het stokje en daardoor de pop aan de gordel ging bungelen. Het gevolg hiervan was dat er op de plaats waar de schouder wordt gevormd een knobbel kwam door afknelling. Helaas zijn er nogal wat vlinders die mislukken. Sommige poppen worden zwart en hier komt niets uit, ze hebben een bacteriebesmetting. Andere komen ook niet tot verpoppen vanwege een sluipwesp de uitval is groot!

Menselijk ingrijpen door de volwassen rupsen in een pot of doos te stoppen zonder dunne schuin omhoog staande takjes is ook fout. Een vlinder die uit een liggende pop komt is meestal ook gedoemd tot kruipen door niet goed ontwikkelde vleugels.

Chitine is blijkbaar kostbaar voor de zojuist vervelde rups want korte tijd na de vervelling wordt het velrestant opgegeten. Na een inspannende bezigheid is het goed rusten in de gordel. De naschuiver wordt eerst vastgezet en daarna volgt een acrobatische inspanning om de gordel te maken. Deze draden moeten behoorlijk sterk zijn. Wanneer de gordel af is gaat de rups nog minimaal vierentwintig uur in rust en is door deze arbeid dan ook behoorlijk gekrompen.

Op de volgende foto's is de verpopping stap voor stap in beeld gebracht.

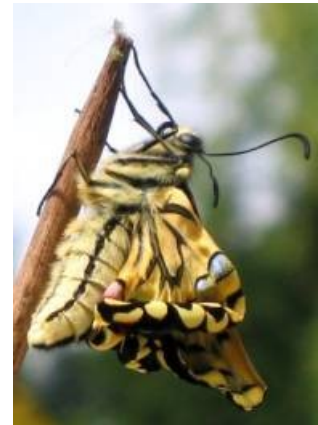

De laatste foto in deze serie: de pop vijf dagen later (20-08-2004)

Op 27 augustus 2004 is de vleugeltekening reeds in kleur zichtbaar, het proces naar vlinder begint duidelijk vorm te krijgen en 28 augustus 2004 heeft de vlinder het luchtruim gekozen. In vijftien dagen van rups tot vlinder, de generatie rupsen die hieruit voortkomen zullen een lange tijd als pop moeten overwinteren.

Nog een kort beeldverhaal; de ontsnapping uit de enge pophuid op 09-05-2004.

Nog even de overvloedige oppomp vloeistof lozen, drogen in de zon en.....

..... klaar voor het luchtruim.

Het verschil tussen de vrouwelijke en mannelijke vlinder is aan de binnenkant van de opengeslagen vleugels bijna nihil. Als je ze beide tegelijk ziet zal de mannelijke vlinder iets kleiner zijn, wat ook in de pop tot uiting komt. Het enige duidelijk verschil in tekening zit in de ondervleugels. De vrouwelijke vlinder heeft twee rode driehoekjes op de ondervleugel die bij de mannelijke vlinder ontbreken. Verschil in kleur zit er eigenlijk niet in. De bleekgele tot witte kleur, vooral op foto's, zit meestal in de lichtreflectie van de schubjes op de vleugels.

Links de mannelijke en rechts de vrouwelijke vlinder.

Hulst, 30-08-2004

Luciën Noens

Ligusterpijlstaart, *Sphinx ligustri* (Linnaeus, 1758)

Deze nachtvlinder heeft maar één generatie en vliegt van begin mei tot september. Hij vliegt in de avondschemering. De rupsen zitten gewoonlijk op Liguster (Sering) als waardplant en worden vooral vanaf augustus tot november waargenomen. De pop overwintert in de grond en dit soms twee keer.

Bij deze jonge rups ontbreekt het kleuren patroon.

Bijna volgroeide rups.

De bovenste foto's zijn gemaakt op 28 juli 2004 en de vlinders zijn gevonden in Axel. De onderste zijn van 26 augustus 2004 en de rupsen zijn ook afkomstig uit Axel en ze zaten op Sering als waardplant, maar verder opgekweekt met ligusterblad. Op 6 september, na negen dagen onder de grond verbleven te hebben, gaat de grootste rups verpoppen. De jonge rups van boven is bijna volgroeid, meet 80*12 mm. Samen met de reeds sterk gekrompen oudere rups, bijna verpopt...

De volgende foto's: de gehele metamorfose naar pop in beeld gebracht.

In zo'n twintig minuten wordt de rupsenhuid uitgetrokken....

Pop na vier uur en meet nu 46*13 mm.

Ze zal heel langzaam donker roodbruin worden, de winter ingaan en soms wel eens een jaar overslaan eer er een vlinder uit tevoorschijn komt. De vlinder vliegt maar in één generatie.

Twee dagen voor de vlinder uit de pop komt: donker bruin/zwart en al zeer duidelijke structuren, er is een vlinder op komst.

Twee juni 2005 is het zover, negen maand na de verpopping, een vlinder van het mannelijk geslacht.

Pas uit de pop. De dubbele horizontale spiraal wordt de lange roltong. De brede antenne duidt op het mannelijk geslacht. Er zit ook nog een beschermend vlies op het oog dat na 12 uur is verdwenen.

Links: pas uit de pop. Rechts en onder: 12 uur later, de normale houding en kleur.

Klaar om het luchtruim te kiezen.

Hulst, 19-12-2005

Luciën Noens

Pauwoogpijlstaart, *Smerinthus ocellatus*

Dit verhaal begint in de binnenstad van Hulst op 20 mei 2005 toen oplettende mensen twee vlinders in hun tuin ontdekten, op een vrij kleine wilgenstruik. Het is 21 mei 2005 en deze vlinders hadden er geen weet van dat ze voor één dag een aandachtstrekker zouden zijn op de Natuur- en Milieumarkt te Axel. Een levend exemplaar trekt altijd belangstelling en natuurlijk zijn er altijd wel mensen die faliekant tegen deze tentoonstelling zijn. Deze mensen kan ik gerust stellen, de vlinders en de eitjes welke ondertussen afgezet zijn zijn in de vrije natuur losgelaten. Schrijver dezes heeft echter een tweetal eitjes zelf gehouden om deze op te kweken om de diverse groeistadia van de rups in beeld te brengen.

Links de vrouwelijke en rechts de mannelijke vlinder

De Pauwoogpijlstaart vliegt hier in de streek van april tot eind augustus in één generatie en heeft als bijzonderheid dat de vlinder, net als de Lindepilstaart, in tegenstelling tot andere vlinders geen roltong heeft en is dus tot geen voedselopname in staat. Deze heeft alle reserves opgebouwd in het rupsstadium. De vlinders vliegen in de avondschemering, je kan ze overdag makkelijk aaien. De eitjes voor de nakomelingen worden vlak na de paring afgezet, meestal op wilg.

Eileggen dd. 22-05-05

Eitjes dd. 30-05-05

Rupsje net uit het ei dd. 31-05-05

Rupsstadia resp. dd. 04-06, 09-06 en 16-06-2005

Na elke vervelling krijgt de rups een ander uiterlijk. Daarom is het ook zo moeilijk om van bv. jonge rupsen de juiste naam te vinden van welke soort deze is. Dikwijls zijn het meesters in camouflage, ze nemen zoals de rups rechts op de bovenstaande foto, de bladkleur, bladnerf- tekening en contourvervaging aan.

De linker rups is twee dagen eerder uit het ei gekomen.

... het hele rupslichaam lijkt wel bezet met hele kleine pareltjes...

22 dagen oud en de 'staart' begint nu blauw te kleuren.

Woorden schieten tekort om dit juweel te beschrijven ...

Beide rupsen zijn nu 25 dagen oud. Linksonder de eitjes en rechtsonder het zeer jonge rupsje met nog een rood staartje.

De laatste dagen zie je ze groeien, groter dan mijn pink.

Na 30 dagen gaat de rups in rust en zal alle afvalstoffen langzaam uit het lichaam verwijderen.

De maximale grootte bedroeg 76x13mm en nu is dit nog 60x 13mm. De laatste keutels en nog enig vocht lozen en dan in de grond verpoppen.... Net voordat de rups in de grond verdwijnt is de afmeting 58x13mm. In de lengte is er dus een krimp van 18mm.

Dit zijn de laatste keutels van de Pauwoogpijlstaart rups.

Na 9 dagen onder de grond is de oudste rups geheel verpopt en de twee dagen jongere rups, welke samen zijn opgegroeid, heeft geen kans gezien om de oudere in te halen in een tijdspanne van 40 dagen! Pop grootte is 32x12mm. Misschien komt er deze nazomer nog een vlinder tevoorschijn, anders wordt het wachten tot volgend jaar.

Als er dit jaar nog een vlinder uit dit tweetal tevoorschijn komt gaat de stelling van één generatie niet meer op. Is de klimaat verandering toch van invloed op deze dieren? Nu is het wel zo dat deze rupsen volledig in een beschermde omgeving zijn opgekweekt en niet aan allerlei natuur elementen zijn blootgesteld. Overdag buiten, afgeschermd tegen vogels en ander onheil, 's avonds binnen en elke dag verse wilgentakken.

Op 29 juli 2005 hangt er in het gordijn tegen het raam een mannelijke Pauwoogpijlstaart. Dus toch nog een tweede generatie, 50 dagen na verpopping!

De cyclus is rond.

Deze vlinder mag na verblijf als ei, rups en pop in een beschermde omgeving de vrije natuur in om een partner te zoeken. Mijn taak zit er nu op.

Hulst, 31-07-2005

Luciën Noens

Stippelmotten, *Yponomeuta evonymella* (Linnaeus, 1758)

De rupsen leven gezellig samen in een spinselnest, van daaruit ondernemen ze vraattochten en bij onraad vluchten ze terug in het veilige nest.

De vlinder wordt maar zelden gezien; maar de rups is in 2004 overvloedig aanwezig en dan voornamelijk de Vogelkersstippelmot, *Yponomeuta evonymella*. Deze vlindersoort rups zit dan ook in de meeste gevallen op onze Inlandse vogelkers. Blijkbaar lusten ze de Amerikaanse vogelkers, die vaak nabij staat in de meeste aanplantingen, niet.

Ook Sleedoorn lusten ze wel, maar hier, links op de foto zit een andere soort stippelmotrups. Dit is de rups van de Meidoornstippelmot, *Yponomeuta padella* welke dus ook Sleedoorn graag mag verorberen.

Deze zijn van in het begin zwart/grijs terwijl de andere crème/geel zijn. De licht grijze zijn het verpoppingsstadium nabij (op de rechtse foto).

Geheel ingesponnen bomen op het terrein van Stichting Trangel (Sterre) te Clinge! Een vrij zeldzaam verschijnsel.

Ook in 1989 tradt dit verschijnsel op maar dan in de Zandstraat, toen nog gemeente Sas van Gent. Het ging hier om 385 wilgenbomen en het zou de Wilgenstippelmot, *Y. rorella*, zijn die dit veroorzaakte. Miljoenen rupsen kunnen dit spektakel veroorzaken. Het geheel zag er toen 'sprookjesachtig' uit. De schade aan de kaal gevreten bomen was maar van tijdelijke aard.... Begin juni 2004 kwam het bericht dat er op een binnenplaats, locatie de 'Sterre' ingesponnen bomen staan...

het lijkt of de bomen een panty-kous aan hebben...

... eendracht maakt macht!

Veroorzaker de Vogelkersstippelmot, *Yponomeuta evonymella*.

De bomen of struiken die zo goed als kaal gevreten zijn zullen als ze gezond zijn spoedig herstellen en volgend jaar zal er niets meer op wijzen dat er hier zo'n massa rupsen waren.

Zijig uitziende boomstammen. Waarschijnlijk heeft niemand hier de vlinder(s) gezien waarvan de rupsen voor dit spektakel zorgden.

Enkele nakomelingen van de dader(s).

Hulst, 29 augustus 2004

Luciën Noens

Gasten aan tafel – de kleine wasmot

Op een mooie lente dag begint eigenlijk dit verhaal. Tegen de muur van de berging hangt een nestkastje. Het is bedoeld om er koolmezen in te huisvesten, maar er komt al enkele jaren alleen maar eentje in overnachten. Om de vogelpoep op te vangen ligt er op de bodem een stukje reclamefolder.... Of het daaraan ligt dat ze hierin niet nestelen weet ik niet.

Begin april 2003, alweer geen koolmees activiteiten. Ik besluit voor de grap het kastje maar op te vullen met een klauwtje hooi en mos. Na een week valt het mij op dat er hommels activiteiten zijn. Het is waarschijnlijk de koningin-moeder die hier haar stek heeft gekozen en zich hier gaat vestigen. De komende weken wordt het steeds drukker en de dikke hommel is vervangen door een kleinere, naar ik mag aannemen een werkhommel. De stuifmeel korfjes zijn zwaar beladen en ze zijn 's morgens al vroeg op pad. Regelmatig neem ik een kijkje in het kastje maar er is niets van het hommelnest te zien. Wanneer ik aan het mos peuter komt er direct een hommeltje tevoorschijn, de soldaat genaamd. Ik ga het invlieggat maar een beetje kleiner maken om eventuele vogels die het hommelnest willen belagen tegen te houden. Dit gaf in het begin toch enige problemen bij de hommeltjes. Kwestie van verstoorde oriëntatie ? Het gat was behoorlijk kleiner geworden en ze vliegen duidelijk met een bepaald programma. Wanneer er eentje door het gat naar binnen vliegt en ik doe het dak van het nestkastje, vliegt de hommel via dit geopende dak naar buiten om via het invlieggat weer terug naar het nest te keren.

De laatste week van mei wordt het een beetje tropisch warm en binnenin de nestkast klinkt er een duidelijk gezoem. De, ik noem hem maar de aircohommel, is volop bezig het nest te koelen! Wat een energie moet dit kosten voor een beetje koeling. Ik besluit dan ook maar om het dakje aan een kant te lichten, tegenover het invlieggat, om de diertjes een beetje tegemoet te komen. Eigenlijk is dit de enige echte groene energie. Om je woning te koelen kan je in de toekomst een kolonie aircohommels inhuren in plaats van een hoop energie verslindende ventilatoren en koelapparaten.

Helaas berust dit (nog) niet op de werkelijkheid.

Hieronder een foto van de situatie met het nestkastje (rechtsboven)

en het nestkastje zelf

De aircohommel in actie aan de buitenkant..... Weide hommelmel (*Bombus pratorum*)

Het nest koel houden is de boodschap!!

Op 29 mei 'werp ik weer een blik' in het nestkastje en tot mijn grote verbazing zitten er nog andere gasten dan hommels in! Ze hebben drie poten plus vier buikpoten keer twee, dus is het toch een echte rups.

Blijkbaar zijn ze in het verpoppingstadium, want ze beginnen 'met man en macht' een wit beschermingsnest te spinnen met daarin ontsnapping tunnels voor de uitsluitende vlinder.

Ik tel er een 16 tal en laat deze zaak nog even met rust.

Er komen een aantal vlindersoorten in aanmerking o.a. *Achroia grisella* en *Galleria mellonella* uit de groep *Pyralidae galleriinae*. Er zijn nogal wat soorten die bijennesten eten.

Nest compleet met 'aircohommel'

Het wachten is op de uit de spinseltunnels ontsnappende nog onbekende nachtvlindersoort.

03-06-2003 zijn de 'tunnels' duidelijker geworden en ik tel er zo'n 35.

04-06-2003. Vermoedelijk is het hommelnest zo goed als vernietigd, er zitten nog twee kleine hommeltjes in en dat is alles. Er wordt ook geen voedsel meer aangevoerd.....

Wanneer ik ongeveer alle mos verwijder zie ik overal witte spinseldraden door lopen. Het is dus toch een parasitaire rups? Toch even een imker inschakelen voor dit probleem.

Hij kent geen hommelse soorten maar wel de 'wasmot' en dit is geen mot die de was doet maar een plaag kan zijn in de bijenkasten en de raten met inhoud vernietigd. Het wordt langzamerhand een verhaal in een verhaal.

Honingraat met vraatsporen van de *A. grisella*, 10 juni 2003.

Toch slaagt de wasmot erin om af en toe een bijennest te besmetten en haar nageslacht zorgt er dan voor dat de bijenkolonies niet te groot worden en alles gaan overheersen. Kwestie van natuurlijk evenwicht. Een andere imker meldt; "De wasmot is een akelig vervelend vlindertje dat als ze de kans krijgt al je bijenraten kapot eet". Het zijn meestal de verlaten raten die opgepeuzeld worden door de wasmot. Een actieve bijenkolonie zal iedere indringer binnen de kortste keren naar buiten werken of inkapselen en zeker de wasmot niet aan de gedekte tafel toelaten. Daarom worden dan ook de meeste larven van de Kleine wasmot in lege honingraten aangetroffen.

Maar, stel dat er geen wasmotten waren dan is de vrije natuur een groot bijennest geworden...

Op 16-06-2003 zit er in de berging op een oude honingraat een klein motje. Het is de Kleine wasmot, *A. grisella* van het mannelijk geslacht. Voor foto zie ook de website van UKMoths.

Alweer een kleine wasmot op de honingraat in de berging op 22-06-2003. Deze is nog puntgaaf en zit aan de buitenkant van de plastic zak waar de honingraat in zit.

Op 27-06-2003 zit er weer een wasmotje op de honingraat, dit is nu al de derde. De vorige, van 22-06, heeft eitjes afgezet in de 'gevangenispot' met een stukje raat.

De kleine wasmot:

Achoia grisella

Op 28-06-2003 zitten er op de oude honingraat in de berging 4 stuks van deze griezels.

Ondertussen is er ook een kleine groep zwarte mieren op verkenning in het nestkastje, maar dit loopt verkeerd af. Ze raken verstrikt in het sterke spinsel van de rupsen en gaan een langzame dood tegemoet.

In de 'gevangenispot' komen de rupsen uit het ei op 16-07-2003, zo'n 3 weken na de ei afzetting. Op de oude honingraat zit weer een klein motje.

Twee weken later op de honingraat..... honderden rupsen vreten de totale raat op!

.... Wit met een oranjebruin kopje.....

scanfoto 03-08-2003

In het nestkastje is het nog steeds rustig.

Op 16-08-2003 is de honingbijenraat bijna geheel opgepeuzeld door de Kleine wasmot, *A. grisella*. Er hangen veel poppen aan de raat en ze zijn massaal aan het uitkomen.

De raat van 10 juni 2003 totale verwoesting.....

Op 1 sept. 2003 meldt dhr. A van Vlierberghe (imker) dat er in een plasticzak met nog te smelten oude honingraat een paar grote wasmotten zitten. Ze zijn dermate 'afgevlogen' dat ze niet exact te determineren zijn. Er zitten ook kleine wasmotten bij (*A. grisella*). Het is ondertussen wel al duidelijk dat de rupsen in het nestkastje niet van *Achroia grisella* zijn. De meest voor de hand liggende is *Galleria mellonella* vanwege de gele kleur van de rupsen.

Op 21-12-2003 is er op tv op de Belgische VRT 1 het programma HOE ? ZO !

Bij de speciale gerechten werden sprinkhanen, meelwormen en ook 'gele rupsen' gepresenteerd. De wasmotrups *Galleria mellonella* is ook hier aanwezig. Zeer eiwit rijk.....

24 April 2004 komen de eerste wasmotten tevoorschijn

..... ze kunnen zich weer massaal vermenigvuldigen.

Op 10 Mei 2004 zit er eentje op het nest..... pas uitgekomen.

De cyclus voor deze wasmot is rond. Het nageslacht kan zich weer storten op vooral oude nesten van bijen en hommels en zo de rommel weer opruimen die deze achterlaten. Deze soort wasmot, *Galleria mellonella*, heeft maar één generatie en als je deze gemist hebt dan moet je weer een jaar wachten! De Kleine wasmot, *Achroia grisella* heeft meerdere generatie's per jaar en is daardoor veel agressiever en mogelijk vernietigd deze vele onbeheerd achtergelaten honingraten.

Hulst, 22-12-2003. Bijgewerkt 10-05-2004

Luciën Noens

Speurtochten naar *Zygaena trifolii* – excursies 2004

28 juni 2004 West-Zeeuws-Vlaanderen

Op 28-06-2004 voerde de speurtocht ons naar Breskens alwaar er honderden *Zygaena trifolii*'s nabij het veerplein zouden zitten..... we waren blijkbaar te laat.

veerhaven te Breskens

de overschot van de honderden....

Misschien door het 'zware weer' van vorige week bijna alle *Z. trifolii*'s verdwenen en wat erger is; het veerplein is zodanig vergrast dat er praktisch geen rolklaver meer aanwezig is. Andere nectarplanten zijn hier zeldzaam waardoor bijna alle vlinders het moeten doen met een enkele akkerdistel. Toch zijn er nog zo'n honderd stuks hier geteld in twee km-hokken.

lang gras met zeer weinig nectarplanten

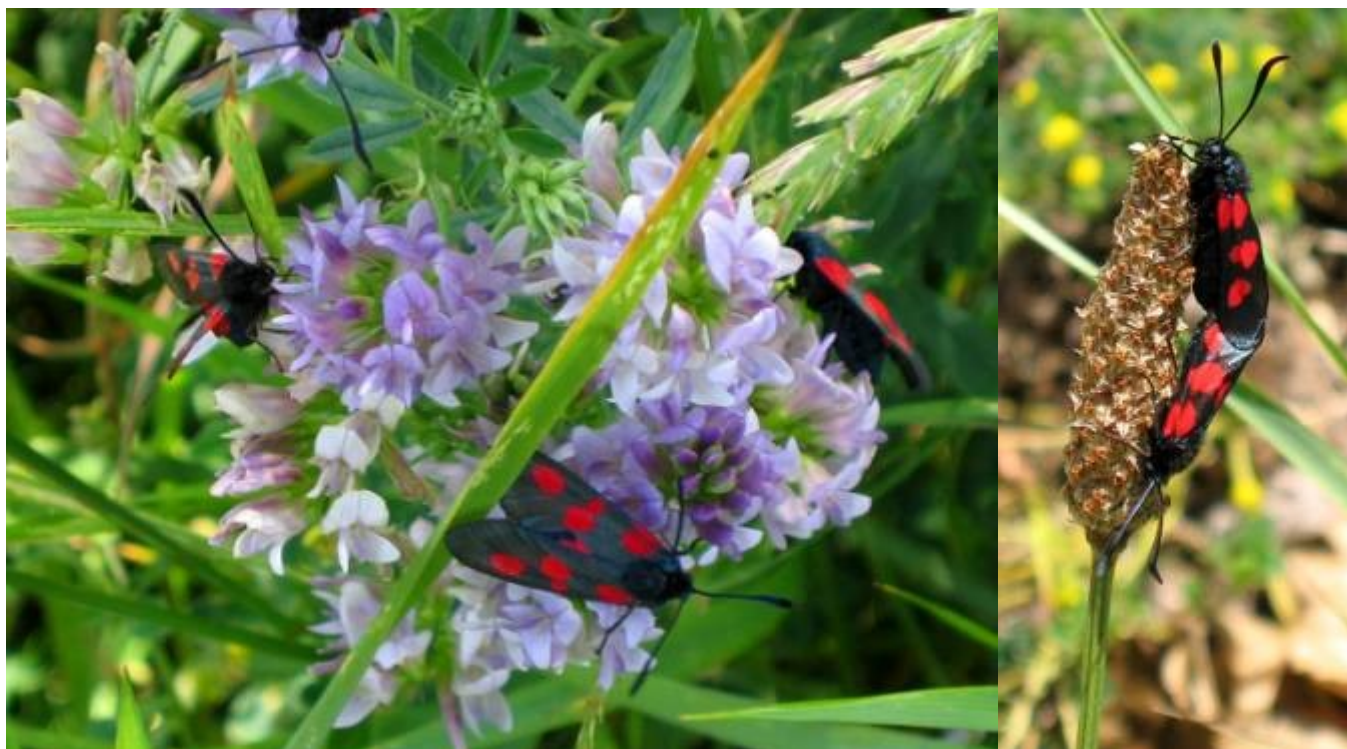
Een complete verrassing aan de oude weg van Oostburg naar Schoondijke. Er was al door iemand gemeld dat er hier *Z. trifolii*'s aanwezig waren maar zoveel was boven de stoutste

verwachting! Echter één probleem; er werd volop langs deze weg gemaaid door een boer die bang was dat de landbouwinspectie dienst een akkerdistel op zijn land zou vinden en hij dan een zware boete zou krijgen. Door ons toedoen is hij (tijdelijk) huiswaarts gekeerd. Nader onderzoek door ons resulteerde in; geen akkerdistel langs deze weg gevonden. De boer was dus maar preventief aan het maaien en dacht misschien grondig gemaaid staat netjes!

volop parende koppels langs de oude N58 tussen Oostburg en Schoondijke

Het blijkt hier dus duidelijk dat deze vlindersoort van het pioniertype is. De oude N58 is hier ter plaatse een 'boerenweg' geworden, deels uitgebroken waardoor er een nieuwe berm is ontstaan en daardoor weer andere planten dan grassen kunnen groeien zoals de vogelwikke en rolklaversoorten op de omgewoelde grond. Ook nabij Nieuwvliet hebben we dit gezien in de verstoorde wegbermen, 11 stuks gespot. Tussen Oostburg en Schoondijke was een boer de wegbermen aan het maaien en wist hij veel dat er hier zo'n zeldzame vlindersoort rondfladdert. Van ons kreeg hij deze namiddag vrijaf! Hier zijn zo'n 760 vlinders gespot en dit was mogelijk maar de helft....., maar voor hoelang?

ook op luzerne mogen ze graag fourageren

Onderzoek in het 'Knokkertbos' van SBB gelegen tussen Cadzand en Nieuwvliet leverde geen *Z. triticeae*'s op. Geen waardplanten aangetroffen dus de vlinder ook niet.

Op naar Nummer Eén gelegen aan de Westerscheldedijk tussen Breskens en Hoofdplaat.
Windveren in de lucht belooft winderig weer...

..... mooie plaatjes, weinig vijfvlak-sint-jansvlinders.....

De Westerschelde bermen zijn ietwat ruiger dan de polder wegbermen. De drie stuks die hier gespot zijn hebben wel een schitterend uitzicht, maar je moet toch wel een hardnekkige pionier zijn om als kwetsbare vlinder hier een poging te doen om te overleven.....

6 juli 2004 Canisvliet

Nieuwe zoektocht naar de vijflek-sint-jansvlinder in het oostelijk deel van Zeeuws-Vlaanderen.

Bezoek aan Canisvliet te Westdorpe, gemeente Terneuzen.

Getipt door een medewerker van SBB; er zitten bij de Canisvliet volop *Z. trifolii*'s! Net zoals vorige week bij Omroep Zeeland TV. Wij hebben veel *Tyria jacobaeae*, de Sint jacobsvlinder gezien en ook andere gevleugelde vrienden inclusief dazen maar geen *Z. trifolii*! De rolklaver als waardplant hebben we ook niet gezien.

.... veel vleeskoeien, geen vijfvlak-sint-jansvlinder.

De zure morellen hangen een beetje flink zuur te zijn in de oude boomgaard. Het enige opvallende was eigenlijk een Groot dikkopje en zo'n vijfenzeventig Bruine zandoogjes. Plaatsen die vroeger prima begaanbaar waren zijn nu totaal verdwenen, vooral langs de waterkant, ontoegankelijk om libellen te spotten.

Langs het kanaal Gent-Terneuzen ten noorden van Passluis (Westdorpe) vlakbij het water worden twee *Z. trifolii*'s gezien en één sabelsprinkhaan waarvan onderstaande foto.

Prima maaibeheer nabij de rotonde te Sluiskil, gemeente Terneuzen.

Een zeer goeie plaats voor de populatie van de *Z. trifolii*'s is de groenstrook, gedeeltelijk wegberm, gelegen tussen de spoordijk cq. watergang en de Provincialeweg nabij de rotonde te Sluiskil. In deze omgeving werden niet minder dan 421 *Z. trifolii*'s gespot. Blijkbaar zit hier ook de Metaalvlinder, *Adscita statices*, want we hebben er eentje gezien. Hier was ook te zien dat er meerdere paringen gebeuren en dat de vlekken soms versmolten zijn.

Rond het zeesluizen complex, Portaal van Vlaanderen enz. zitten ze al vele jaren de *trifolii*'s. We zijn nu te Terneuzen. Het maaibeheer is hier nogal wisselend en sommige plaatsen zijn ongeschikt geworden door de vergrassing. Op diverse plaatsen moet er weer eens in de grond gewroet worden, wat weer gunstig is voor de vlinderplantjes. Zoals het veldje op de foto met St. Janskruid, de enige in bloei staande planten, de rest is totaal vergrast.

Vervuilende, afremmende, sleepboot de 'Wandelaar' (onzichtbaar voor de kijker) moet vol in de remmen...

Toch is het niet allemaal kommer en kwel. Ten noorden van deze sluis worden door ons zo'n 286 stuks *Z. trifolii*'s gezien. Blijkbaar is het toch te wijten aan het mildere klimaat dat hier voor deze vlindersoort het seizoen vroeger begint dan in de omgeving van Hulst, meer oostwaarts gelegen. Nog meer westelijk gelegen gebieden onder andere nabij Breskens zijn nog vroeger daar ze duidelijk de invloed van de zee ondergaan.

Met Absdale erbij gerekend zijn er deze dag 776 door ons gezien. Vele dagvlinders zijn er in mindere mate gezien, maar daar gaat dit verslag niet over.....

De fotograaf staat nergens op, maar de foto's zijn net als de tekst van ondergetekende.

Hulst, 26-08-2004

Luciën Noens